

Nr 635.

Av fru **Västberg m. fl.**, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition, nr 346, angående delaktighet i statens pensionsanstalt för heltidsanställda hemvårdarinnor inom den sociala hjälpverksamheten.*

I *Kungl. Maj:ts* proposition nr 346 angående delaktighet i statens pensionsanstalt för heltidsanställda hemvårdarinnor inom den sociala hemhjälpverksamheten har bland annat föreslagits, att pensionsåldern för dessa hemvårdarinnor måtte bestämmas till 60 år, tjänsteåldern för hel pension till 30 år samt hel pension med nuvarande dyrtidstillägg till 1 964 kronor 16 öre.

1941 års befolkningsutredning, vars år 1943 avgivna betänkande ligger till grund för av *Kungl. Maj:t* fastställda bestämmelser om statsbidrag till social hemhjälpverksamhet, föreslog för hel pension åt hemvårdarinnorna en pensionsålder av 55 år och en tjänsteålder av 25 år. Sedermera har statens pensionsanstalt, som därvid icke minst fäst avseende vid de statliga kostnaderna, i stället förordat 60 respektive 30 år, och *Kungl. Maj:t* har i sin proposition anslutit sig härtill.

Vad beträffar pensionsåldern framhålles i propositionen bland annat, att vissa andra grupper såsom föreståndarinnor, husmödrar, tandsköterskor och sjukgymnaster avgå med pension vid 60 år. Vidare omnämnes, att sjuksköterskorna önska sin pensionsålder höjd från nuvarande 55 till 60 år. Utan tvivel har man gjort jämförelse härmed, då man velat fastställa hemvårdarinnornas pensionsålder till 60. Jämförelsen haltar emellertid. Det måste understrykas, att hemvårdarinnornas arbete är betydligt mera ansträngande än dessa gruppers och det ställer stora krav på rörlighet hos sin utövare. En hemvårdarinna har icke någon reglerad arbetstid. Arbetsdagen kan ofta gå upp emot 12—15 timmar, då hon ju helt måste övertaga husmors alla arbetsuppgifter. I vissa fall måste hon bo i den familj, där hon för tillfället arbetar, och kan då få nöja sig med ytterst primitiva förhållanden. I andra fall, då bostad icke kan beredas henne på arbetsplatsen, måste hon mången gång varje dag tillryggalägga långa vägar på cykel. Kosthållet kan dessutom bli knappt, då hemvårdarinnorna mest ha arbete hos obemedlade och mindre bemedlade. Det måste anses vara otillfredsställande att föreskriva en så hög pensionsålder som 60 år för dessa kvinnor, vilka få arbeta så hårt och under så primitiva förhållanden.

Från hemvårdarinnehåll har uttryckts de allvarligaste farhågor vad pensionsåldern beträffar.

Det skulle icke vara ägnat att förvåna, om många av hemvårdarinnorna inför utsikten att först vid 60 år kunna erhålla full pension komma att lämna yrket. Utvalda med stor omsorg, utgöra de en ytterst yrkesskicklig och plikt-trogen kår och kunna i privat tjänst påräkna löner, som uppgå till och överstiga dem, som nu utgå för deras hemvårdarinetjänst.

För de hemvårdarinnor, huvudsakligen från hemsysterskolorna, för vilka frivillig pensionering tecknats, är pensionsåldern 55 år. Centralnämnden för Sveriges hemsysterskolor, som i dessa frågor besitter 25 års erfarenhet, har icke ansett sig kunna godtaga högre pensionsålder.

Man kan även förmoda, att de hjälpta hemmen skulle tveka inför att besvära en hemvårdarinna, som närmar sig de sextio åren, med arbetsuppgifter av mera betungande karaktär.

Skulle pensionsåldern fastställas till 55 år är en tjänsteålder av 30 år för hög. Många av dem, som arbeta inom den sociala hemhjälpverksamheten, inträda i yrket först i åldern 30—40 år. Inte utan skäl har det ansetts, att kvinnor i denna mera erfarna ålder äro bäst lämpade för hemvårdarinneyrket. Bestämmandet av en så lång tjänstetid som 30 år skulle därför vid här föreslagna pensionsålder kunna komma att betyda, att just de i en hemvårdarinnas arbete verkligt kunniga och förtrogna underlåte att taga anställning inom detta yrke på grund av att de icke skulle kunna uppnå full pension.

Det bör härjämte framhållas, att den sociala hemhjälpverksamheten kan bli ett lämpligt verksamhetsfält för eljest ur arbetsmarknadssynpunkt svårplacerade kategorier av medelålders kvinnor. Här åsyftas närmast änkor och frånskilda. Det får anses vara en angelägen uppgift att inom ett yrke som detta kunna utnyttja sådan arbetskraft. Tjänsteåldern för hel pension bör med hänsyn härtill icke vara alltför hög.

En tjänsteålder på 25 år skulle om pensionsåldern sättes till 55 år synas rimlig. Visserligen kommer trots detta en betydande del av hemvårdarinnekåren att endast komma i åtnjutande av avkortad pension. Denna sänkning skulle emellertid innebära en väsentlig förbättring.

Den möjligheten bör lämnas öppen att socialstyrelsen efter godkännande av vederbörande huvudman (kommun, kommunalförbund, enskild förening) kan medgiva hemvårdarinna att kvarstå i tjänst högst 5 år efter uppnådd pensionsålder i de fall, då särskilda omständigheter föreligga och hennes kroppskrafter tillåta det.

Vad slutligen pensionens storlek beträffar har pensionsanstalten, vars förslag även härutinnan följts, räknat med en slutlön för hemvårdarinnorna på 2 752 kronor 80 öre. Härav utgör 2 152 kronor 80 öre kontant lön inklusive dyrtidstillägg samt 600 kronor värdet av fri bostad.

Det måste här till en början erinras om, att bostad sådan som en hemvårdarinna rätteligen bör kunna göra anspråk på, inte ens på landsbygden kan erhållas för en summa av 600 kronor, låt vara att även bostäder med lägre hyresvärde för närvarande ha måst accepteras. I en hemvårdarinnas

behöriga bostadsförmåner ingå jämväl värme och lyse, möbler, mattor, gardiner, elektrisk armatur, sängutrustning samt mången gång även linne och husgeråd.

Härtill kommer att hemvårdarinnan måste anses kunna såsom löneförmån räkna även fri kost. I de hem, där hemvårdarinnan arbetar, erhåller hon nämligen som regel även mat. I socialstyrelsens anvisningar tar styrelsen också för givet, att i de fall, där de hjälpta hemmen av ekonomiska skäl icke kunna bjuda på kost, kommunen skall träda emellan.

Räknar man med en hyreskostnad om 800 kronor samt ett värde å den fria kosten om 600 kronor blir hemvårdarinnans slutlön 3 552 kronor 80 öre.

Med stöd av vad sålunda anförts få vi hemställa,

att riksdagen vid beslut om pension för hemvårdarinnorna måtte bestämma pensionsåldern till 55 år med rätt för socialstyrelsen att efter godkännande av vederbörande huvudman (kommun, kommunalförbund eller enskild förening) medgiva hemvårdarinnan att kvarstå i tjänst under högst 5 år efter uppnådd pensionsålder samt fastställa tjänsteåldern till 25 år; samt

att vid beräkandet av pensionsunderlaget hänsyn tages till det fulla värdet av löneförmånen fri bostad och att fri kost jämväl inräknas i den lön, å vilken pension skall beräknas.

Stockholm den 30 oktober 1945.

Disa Västberg.

Elin Eriksson.

Ellen Svedberg.

Hildur Alvé.

Hildur Humla.

Gunnel Olsson.

Ragnhild Sandström.